

Hodnocení krajské soutěžní přehlídky vyspělých amatérských divadelních souborů Středočeského kraje - Wintřův Rakovník

V obvyklém období, v prodloužených víkendech měsíce března, se i v roce 1987 uvolnila jeviště Tylova divadla v Rakovníku a Hálova divadla v Nymburce pro soubory, účastníci se soutěžní přehlídky vyspělých divadelních amatérských souborů Středočeského kraje. Její první část se uskutečnila jako XI.ročník Wintrova Rakovníka, druhá pak jako XX.ročník Středočeských divadelních her.

Letošní ročník soutěžní přehlídky byl okresními kulturními středisky obeslán deseti inscenacemi, což je počet, oproti průměru minulých let, poněkud nižší. Přihlášeny byly: Studio MĚKS Kladno s monodramatem V.Hradské Comedia finita v režii J.Němečka a v provedení Milady Chudobové, soubor Havlíček DK ROH Spolana Meratovice s hrou G.B.Shawa Pygmalion v režii M.Šáry, soubor Kolár DK ROH AZNP Mladá Boleslav s inscenací hry J.Kainara Nasredin v režii J.Procházky, soubor Tyl SKP LIAZ z Mnichova Hradiště s Gogolovým Revizorem v režii P.Štěpána, Divadlo AMA! MĚKS Lysá n.L. s inscenací hry Sen, napsané na motivy hry W.Shakespeara v autorově režii M.Pokorným, dále pak soubor DIST ZK ROH Labín z Brandýsa n.L. s hrou V.Šuplaty Horror v režii Fr.Tomáška, soubor Tyl MĚKS Říčany u Prahy s Euripidovou tragiédií Médeia v režii J.Šatopleta, divadlo Anfas MĚKS Černošice s původní hrou B. a Vl.Zajícových Kotel v režii autorů, divadlo Vizita MKS Dolní Břežany s otevřenou dramatickou hrou J. Duška a kolektivu souboru Stetek a konečně divadlo Paleta ZV ROH železniční stanice Hostivice s původní hrou R.Krause Odjezd vyvolených v režii autora.

Z těchto deseti přihlášených inscenací bylo do soutěže přijato pouze prvních osm z uvedeného výčtu. Z něho je i patrná velice rozmanitá dramaturgická skladba soutěžních představení - po jedné hře

z odkazu antické dramatiky, z ruské klasiky minulého století, ze světové dramatiky 20.století, z české klasiky 20.stol., ze současné české a slovenské dramatiky; nechyběly ani práce autorské - jedna původní hra a jedna napsaná na motivy hry ze světové klasiky. Tato pestrá paleta dramaturgické volby v sobě zároveň obsahovala neméně barvitou paletu žánrů, různost inscenačních postupů a neopakujících se divadelních poetik. To vše bylo velice pozitivním rysem celé přehlídky.

Soutěžní představení byla doplněna o inscenace nesoutěžní. V předvečer zahájení přehlídky vystoupil s loňskou vítěznou inscenací hry J.Janczarského Umřít smíchy rakovnický soubor Tyl. Rakovnickou část zahájil soubor Dialog DK ROH Škoda Plzeň s inscenací hry J.Šverce Drak, v jejím závěru uvedl soubor Havlíček OB Vejprnice Šukšínovu hru Energiotí lidé. Nymburskou část otevřelo svým představením Horníčkovy komedie Dva muži v šachu Nové divadlo z Mělníka. V závěru pak vystoupil domácí soubor Hálek DK ROH Železničářů ve hře J.Voskovce a J.Wericha Caesar. S výjimkou inscenace nymburského Hádku se stala i všechna nesoutěžní představení zdrojem inspirace a poučení pro ty, kdož se přehlídky zúčastnili za účelem prohloubení svých poznatků a zkušeností, ať už to byli jednotlivci ze souborů, posluchači Kursu metodiků divadelních oborů či účastníci semináře pro pokročilé amatérské divadelníky.

Chválihodná dramaturgická skladba přehlídky ještě nic nevypovídá o inscenačních výsledcích, o vlastní úrovni práce zúčastněných souborů. Pohledme tedy blíže na dosažené výsledky a úroveň inscenační práce. Podobně jak byla přehlídka organizačně rozdělena do dvou objemově stejných částí, tak na ní v podstatě došlo i k dosti výraznému odlišení poměřovaných inscenačních výsledků. Polovina soutěžních inscenací se charakterizovala jistým kreditem v uvědomělé a cíle-

vědomé dramaturgicko-režijní a v jednotě s ní režijně scénografické koncepci, promítající se prostřednictvím poučené a vynalézavé režijní práce do práce herecké a vyúsťující v obsažné sdělení témat a akcentující závažná myšlenková sdělení, včetně jasných názorových postojů inscenátorů.

U početně stejné druhé poloviny soutěžních inscenací sice tyto atributy vyspělé divadelní tvorby zcela nechyběly, avšak díky nepřesnostem či neujasněnostem v dílčích skočkách divadelní práce, nedaly vzniknout inscenacím, které by ve svém celkovém vyznění přesvědčivě oslovily a zaujaly diváky, aniž by zůstaly co dlužny vědomé, zacílené a umělecké výpovědi.

V případě neratovického Pygmalionu se tak stalo zejména vlivem dramaturgické úpravy, která kompilovala Shawův text s textovou předlohou muzikálové verze hry a nadměrnými škrty v expozici postavy Doollitla. Úprava ochudila motivace řady postav a způsobila tak nepřipravenost zvláště závěrečné proměny hlavní postavy Lízy a logiku proměny Doollitla. Představitelka hlavní role nenalezala potřebné prostředky k výraznému sdělení proměny Lízy, takže se nemohla stát rovnocenným partnerem k podstatně přesněji charakterizované postavě profesora Hyginse /Ladislav Kýchos - čestné uznání/.

V případě kladenské inscenace hry Comedia finita - mj. v historii přehlídky prvním představením divadla jednoho herce - zůstává obdivuhodný a talentovaný herecký výkon Milady Chudobové /cena/ a její zaujatý přístup k realizaci náročného úkolu jakoby ponechán sám sobě. Šíře výpovědi o uměleckém a lidském profilu Emmy Destinové, mající nadčasovou platnost, zůstává oslabena díky nepřesnému dramaturgicko-režijnímu výkladu, v neujasnění vztahů k situacím a událostem. Problematickým je celkové kompoziční rozvržení inscenace, již chyběla gradace, neméně pak scénografické řešení a funkčnost hudební složky.

Herecky vyspělý kolektiv říčanského souboru poprávu zvolil nelehký úkol inscenovat Euripidovu Médeiu, pro níž má výbornou představitelku v Jitce Kulhanové /cena/. Inscenace zůstala však v rovině vážného pokusu o zvládnutí klasické předlohy antické tragedie. Na zcela jasné a jevištně ztvárněné motivace některých postav, vyjádření pravdivosti a přesvědčivosti jejich vnitřních zápasů, zůstávajících více ve slovní rovině než v rovině jednání a vztahů, jakož i monotónní rytmus inscenace, mají i zde kořeny v neujasněnosti dramaturgicko-režijní koncepce. Tato neujasněnost a s ní spjatá jevištní realizace základního tématu hry /zrada/ se projevily jako základní problémy inscenace.

Satirická groteska Václava Šuplaty Horror byla nastudována s těmi, kdož ještě nedávno ^{stáli} v řadách členů dětského souboru Větrník. Ostatně, na celém hereckém kolektivu je zjevná nemalá technická vybavenost jak po stránce pohybové, dikční, ale i pokud jde o schopnost soustředění, přirozenosti projevu i potřebnou jevištní suverenitu /cena za práci mladého hereckého kolektivu/. To jsou devizy, které by DISTu mohl závidět leckterý soubor. V soutěžním představení se však nepodařilo tyto dispozice proměnit v účinnou jevištní výpověď. Stalo se tak díky nezáměrnému míchání prvků iluzivního a anti-iluzivního divadla, a to jak ve zpracování jednotlivých situací, tak ve scénografii a v herecké práci, v níž by bylo účelné dovést způsob interpretace dramatických postav k stylové jednotě. Stylová rozpornost inscenace spolu s problémy, které přivedil přenos inscenace do hracího prostoru svou podstatou odlišného, způsobily, že hra pozbyla humoru a vtipu, stala se rozvleklou a v této rozvleklosti se rozplynula její údernost. Hlavní téma /boj o moc/ bylo sděleno, dokonce zcela zbytečně už na samém začátku v písničce, ale hlavní záměr /zesměšnění tohoto boje/ sdělen nebyl, díky rozpornosti, rozpačitosti

především druhé poloviny představení.

Ani ona polovina inscenací, označená ve svých výsledcích za úspěšnější, nebyla přirozeně bez problémů. Ty však byly dílčího charakteru a namnoze je v moci souborů se s nimi v další práci vypořádat. Soubor z Mnichova Hradiště si na své cestě za naléhavou výpovědí prostředky divadla vyvolil hru z odkazu ruského kritického realismu, Gogola Revizora. Tento klasický text umožnil souboru učinit výpověď veskrze aktuální, což podpořilo i použití překladu Zd. Mahlera, který znaky kritického realismu povyšuje do roviny zlé komedie, a důrazem na postavu Hejtmána jí dává rysy ostré satiry. Právě v postavě Hejtmána, kterou vytvořil Václav Vopat /cena/, se podařilo naplnit nejdůsledněji dramaturgicko-režijní záměr, korespondující s předlohou. Proměny od zděšeného a zbabělého úředníka, přes podlézavost, agresivitu a hochštaplerství, až k nabubřelosti a bezohlednosti naplňují sdělnost nadčasového tématu o nebezpečí kariérismu. Přes některé nedůslednosti se podobně v charakteristice Chlestakova dařilo Josefu Flanderkovi /čestné uznání/. Vědomí žánrového zařazení neuchránilo inscenátory od ne zcela pregnantní jednotné stylizace v charakteristice dalších postav. Pozornost by si zasloužilo pověření řezání jednotlivých situací ve vazbě na myšlenkový posun a přesné zacílení kritičnosti. Dílčím situacím, zvláště pak vytvoření většího napětí celého představení, by patrně prospělo oproštění se od předem dané a téměř neměnné obecné charakterizace postav a od zjednodušení v jejich vzájemných vztazích. Inscenace byla doporučena k účasti na Sviťavské přehlídce.

Divadlo Anfas umožnilo divákům zúčastnit se posledních hodin před bitvou u Lipan a spolu s potulnými herci se dobírat odpovědí na otázky co je pravda, jaké postoje a jednání jsou sto pravdu prosadit. Toto zkoumání umožňuje reálný příběh skupiny herců a reminiscence na události předcházející bitvě u Lipan, jakož i postoje a jed-

nání Jana Husa, Jeronýma Pražského a Štěpána Pálče, jejichž učení vzešlo z jednoho společného zdroje. Jak bývá u Anfasu obvyklé, i tentokrát vyšla textová předloha z vlastní autorské dílny. Nutno konstatovat, že ve hře Kotel nabyla výraznější důležitosti. Inscenace je situována do netradičního hracího prostoru /ulice/, je v ní kladen důraz na výtvarnou symboliku a metaforu, naplňovanou varaněm, gestice, materiálův a barevně pojmenovaných rekvizitách, členité zvukové a hudební partituru. Důraz na metaforu a výtvarnou symboliku však někdy zbytečně překrýval nutné verbální sdělení. Ještě účinnějšímu vyznění zdařilé inscenace by pomohlo přesnější traktování mladého člena herecké skupiny, kladoucího základní otázku etiky boje za pravdu. Průkazná kvalita scénáře, odvaha a samostatnost režijní práce (cena manželům Zajíčkovým) dala celému tvůrčímu kolektivu silný impuls k vytvoření emotivní výpovědi s ryze aktuálním obsahem. Z hereckých výkonů zaujala zvláště práce Jiřího Holuba /cena/. Inscenace byla porotou navržena jako studijní /na 2.místě/ k účasti na JH.

Divadlo AHA! MĚKS Lysá n.L., známé jako tvůrčí kolektiv stále rozšiřující a obměňující svůj umělecký profil, charakteristické výraznou hudební, výtvarnou nápaditostí, smyslem pro metaforičnost a autorským experimentováním. Této své charakteristice neustalo nic dlužno ani ve své inscenaci nazvané Sen. Miroslav Pokorný, autor scénáře, režisér a scénograf v jedné osobě /cena za tvůrčí a inspirovanou práci/ se nechal tentokrát inspirovat Shakespearovým Snem noci svatojánské. S použitím několika rozličných překladů této hry, variantami těchto citací a vlastním autorským vkladem vytvořil montáž, v níž se prolínají tři základní dějové a myšlenkové roviny, představované na jedné straně banálním konferenciérem a jím zmanipulovanými dobrovolnými přísluhovači, dále skupinou nesvědomitých a diletantských divadelníků a do třetice nikým nezvanou dívenkou, neustále se jakoby nevтіravě, leč bezohledně prosazující do hry. Pokus

o únik do světa snů a lásky se ve střetu oněch třech rovin zvrhává v banalitu, planou erotiku a nakonec v agresivitu, která vyústí v zánik jak těch, kdo sebou nechali manipulovat, tak těch, kdo nebyli schopni překročit svůj stín nesvědomitosti a diletantismu. To je těch, kteří nebyli sto rozpoznat, odhalit a odstranit prostředky a síly, které brání plnému životu bez falešných iluzí. V inscenaci dominuje výrazná divadelnost, vycházející z bohatosti nápadů, hravosti a fantazie. Poučenou a vynalézavou autorskou, režijní a scénografickou práci podporuje významná hudební složka, komponovaná i realizovaná na vysoké úrovni /Petr Moravec - cena/. Vzhledem k tomu, že inscenace klade nemalé nároky na divákovu pozornost, zasloužil by si větší péče přednes blankversu tak, aby divák mohl snadněji číst významy, jsoucí nad vlastním textem. Není to nic, co by nebylo v silách herecky dobře disponovaného souboru, jehož pěvecké a pohybové schopnosti inscenace využívá vrchovatou měrou. Ze stejného důvodu by bylo přínosné při dalším dotváření inscenace, což je u Divadla AHA! proces končící dernierou, znovu pověřit všechny základní výrazové prostředky, jimiž je divák veden po myšlence inscenace. Lze konstatovat, že inscenace Snu je zatímním nejprínosnějším vyústěním usilovné práce kolektivu z Lysé n.L. o uměleckou reflexi současnosti, obsehuující atributy společensky angažovaného díla. Soubor získal cenu za nejlepší insecnaci nymburské části přehlídky a byl navržen porotou k doporučení k účasti na JH na 2.místě, vedle toho pak jako studijní představení JH na 1.místě.

Nepříliš frekventovaný titul, hru J.Kainara Nasredin, nastudoval mladoboleslavský soubor Kolár. Zajímavá, avšak komplikovaná dramatická předloha byla podrobena šťastné dramaturgické úpravě. Zdůraznění humoru a poetičnosti textu vedlo k vypuštění dějových odboček, Tím získalo větší prostor filozofické jádro hry nesené titulní postavou a vyslovené přes vztahy všech dramatických postav k ní. Výrazná

režijní práce J. Procházky /cena/, vycházející z dramaturgické úpravy, se vyznačovala přesným pointováním jednotlivých situací a scén, smyslem pro výraznou charakteristiku postav a potřebnou stylizaci, umocněním básnického sdělení pohybovou složkou jak v preciznosti gest, tak ve významutvorném aranžmá a přesným temporytmickým členěním inscenace. Celému představení dominuje postava Nasredina Milana Koníčka /cena za nejlepší herecký výkon/, vybavená bohatou výrazovou škálou. Představitel Nasredina byl výborným partnerem dalším hercům, kteří s ním společně vytvořili zajímavé a působivé kreace, zvláště Hana Jiránková v roli Nasredinky /cena/ a Petr David v rolích Timura a Žebráka /cena/. V další práci na inscenaci by bylo zapotřebí věnovat péči technice jevištní řeči, jakkoli je na dobré úrovni, a dosáhnout v ní stejně vysoké úrovně jako je tomu u fyzických akcí. Stejně tak by své ovoce mohla přinést další práce soustředěná na ztvárnění některých menších postav, zvláště Fatimy a Tanečnice. K zamyšlení je i nalezení prostředků k sjednocení scénografie a vyvážení hudební složky inscenace. Přes tyto dílčí výhrady přineslo mladoboleslavské představení působivý zážitek, vrcholící v sugestivním závěrečném obrazu hry, kdy na jedné straně otrásá divákem nelidskost a mstivost hlupství, aby ho na druhé straně strhávalo vroucí vyznání lásky k životu. Soubor získal cenu za nejlepší inscenaci rakovnické části přehlídky a spolu s ní putovní pohár Wintrova Rakovníka. Inscenace Nasredina byla navržena porotou k doporučení k účasti na JH na 1. místě.

Středočeská přehlídka v r. 1987 nepřinesla takové množství výjimečných inscenačních výsledků jako tomu bylo v ročníku předchozím. Ten byl ovšem skutečně ojedinělým v jedenáctileté novodobé historii divadelních přehlídek v kraji. Nejlepší letošní inscenační výsledky jsou však srovnatelné s loňskými, ba dokonce, oba soubory, doporučené k účasti na Jiráskův Hronov 1987, postoupily bezesporu ve své práci opět kupředu a i v loňském roce byly účastníky ústředních přehlí-

dek /Mladá Boleslav na JH, Lysá n.L. ve Svitavách/. Shodně s Rudolfem Felzmannem, předsedou krajské odborné poroty, lze podtrhnout, že výrazným kladem celé přehlídky byla oceněnihodná dramaturgická náročnost, která byla čitelná ze všech uvedených představení. Té také odpovídala poctivá snaha o interpretaci dramaturgicko-režijního záměru. Přes některé výhrady se vždy jednalo o práci na velice solidní úrovni, o práci náročnou, která si klade vysoké umělecké a ideové cíle. U všech souborů je zřetelná vzestupná tendence v hledačství uměleckých prostředků, v poučenosti o zákonitostech divadla i v odvaze pouštět se do málo probádaných hlubin moderní poetiky a neotřelých inscenačních postupů.